

HORVÁTH LÁSZLÓ

BESZÁMOLÓ A *BYZANZ UND DAS ABENDLAND VI.*
(ELTE EÖTVÖS JÓZSEF COLLEGIUM – 2018. ÁPRILIS 16–19.)
KONFERENCIÁRÓL

Az ELTE Eötvös József Collegiumban működő kutatócsoport, amelynek kerekeit a *Társadalmi kontextus a szöveggkritika tükrében: Bizáncon innen és túl* című nagy nemzetközi NKFIH-pályázat (NN 124539) és a kutatóegyetemi, valamint bölcsészettudományi (ELTE BTK) támogatással létrejött EC Byzantium Központ biztosítja, 2018. április 16–19. között közel hetven előadó részvételével immár hatodik alkalommal rendezte meg a *Byzanz und das Abendland / Byzance et l'Occident* konferenciát. A *Gallica, Italica, Germanica, Graeca* és *Hellenica* ülészakok rövid leírását a konferencia részegységeinek szervezői állították össze: Egedi-Kovács Emese, Ludmann Ágnes, Sára Balázs, Juhász Erika és Solti Dóra. Az összegzések után a konferenciára megjelentetett és bemutatott kötetek bibliográfiai adatait (és elektronikus elérési és honlaphelyeit), néhány további kimutatást (adatok), majd a résztvevők nevét közöljük.

A konferencia nagy egységeit Éric Fournier (Franciaország), Dimitris Letsios (Görögország) és Elisabeth Ellison-Kramer (Ausztria) nagykövetek nyitották meg. A konferenciát köszöntötték Frédéric Rauser (Francia Intézet), Gian Luca Borghese (Olasz Kultúrintézet) és Regina Ruzs (Osztrák Kulturális Fórum) igazgatók, valamint Borhy László, az ELTE rektora is.

Gallica

A konferencia hétfő délelőtti *Gallica–Graeca* szekcióján a Bizánc és Nyugat közötti kulturális, diplomáciai és irodalmi kapcsolatok vizsgálata került előtérbe. Benoît Grévin a párizsi CNRS kutatója a Szicíliai Királyság Magyarországgal, a Balkánnal és Bizánccal való diplomáciai kapcsolatait vizsgálta az újabban előkerült levelezések tükrében („Un corpus de source en mouvement: les relations diplomatiques du royaume de Sicile avec la Hongrie, les Balkans et Byzance sous Frédéric II et Conrad IV [1220–1254]”). Filippo Ronconi (EHESS-PSL) a Vaticanus 1666-os jelzetű bizánci kézirat néhány paleográfiai érdekességére hívta fel a figyelmet, amelyek egyszersmind új megvilágításba helyezik Zakariás pápa Szentlélekkel kapcsolatos tanítását („L'«Esprit reste dans le ciel»? Une proposition sur la procession du saint Esprit selon le pape Zacharie [sur la base d'un détail inédit du Vat. gr. 1666]”). Egedi-Kovács Emese (EC) előadásában a *Barlám és Jozafát* regényes szentélet görög változatának kompilációs jellegét emelte ki, rávilágítva a „vendégszövegek” elbeszélésen belüli narratológiai szerepére („Barlaam et Josaphat: une

œuvre de compilation”). Paul-Victor Desarbres (Université Paris Sorbonne [Paris IV]) újabb érdekes összefüggésekre hívta fel a figyelmet Blaise de Vigenère Chalkokondylés-fordításával kapcsolatban („«Vous vouliez nous envoyer à Constantinople?»: la croisade et ses détournements chez Blaise de Vigenère [1523–1596]”). A délutáni ülészakot Paolo Odorico (EHESS) plenáris előadása nyitotta meg, amelyen a párizsi EHESS professzora a bizánci szentéletek retorikai jellegzetességeit elemezte („La rhétorique de la sainteté”). Kiss Sándor (Debreceni Egyetem) Villehardouin *Bizánc megvétele* című művének nyelvi és elbeszéléstechnikai jellegzetességeire hívta fel a figyelmet („Progression textuelle et articulation du récit dans La Conquête de Constantinople de Villehardouin”). Andrea Ghidoni (Università di Macerata) a Mediterráneum és Európa között „vándorló” hősi motívumok formálódását mutatta be bizánci és nyugati elbeszéléseken keresztül („Saint Théodore, Saint Georges, Digénis Akritis, Aioli: types et motifs héroïques qui traversent la Méditerranée et l’Europe”). Romina Luzi (EHESS) a bizánci regényekben megjelenő narrátor szerepét vizsgálta („L’émergence du narrateur dans les romans paléologues”). Szász Géza (Szegei Tudományegyetem) a középkori Magyarországra vonatkozó útleírásokat elemezte („Comment lire le récit de voyage médiéval? Analyse du corpus de Hongrie”).

Italica

A hagyományosan *Fonti ed interpretazioni* című ülészakot a konferenciasorozat történetében másodszer a Budapesti Olasz Kultúrintézet Fellini-terme fogadta be. A délutánt Gian Luca Borghese, az Intézet megbízott igazgatójának és Ludmann Ágnes, az Eötvös Collegium Olasz műhely vezetőjének üdvözlő szavai után Renzo Tosi *Proverbi e cinema. Alcuni esempi* című plenáris előadása nyitotta meg. Tosi professzor, az antik közmondások szakértője plenáris értekezésében össze kívánta kötni a huszadik századi filmes kultúrát az antik hagyományokkal. Előadásában számos példát mutatott arra – nem kizárólag olasz filmművészeti alkotásokból –, hogy az antik közmondások hogyan élnek tovább, valamint hogyan módosulnak audiovizuális környezetben, eltérő műfajú filmes alkotásokban. A rövid vita és kávészünet után a szekciót Víg Éva (MTA–SZTE Antikvitás és Reneszánsz: Források és Recepció Kutatócsoport) *Favola esopica fra Medioevo e prima età moderna* című előadása nyitotta meg, melyben Aisópos és a mese műfajának középkori recepciójáról, felhasználási módjairól beszélt a reneszánsz kezdetéig, és különböző ősnymtatványokat, mesefeldolgozásokat mutatott példaként. Falvy Dávid (Eötvös Loránd Tudományegyetem) *Novità su un codice italiano „bizantino” di Budapest* című előadásában az ELTE Egyetemi Könyvtárának Cod. Ital. 3. jelzésű kódexével kapcsolatos legújabb felfedezésekről számolt be. Gian Luca Borghese (C.R.I.S.M. – Università di Torino) *La legge e il canone a Bisanzio sotto Leone VI: un caso specifico di disapplicazione con il sostegno del patriarca di Roma* című előadásában a VI. Leó pápa korában hatályos házassági törvényt és annak különböző módosításait elemezte. Az ülészak zárásaként Ertl Péter (MTA–SZTE Antikvitás és Reneszánsz: Források és

Recepció Kutatócsoport) *Per le fonti poetiche e scientifiche del De remediis petrarchesco* című előadásában Petrarca egyik leghíresebb latin nyelvű művének, a *De remediis utriusque fortunae* című dialógusnak néhány olyan forrására igyekezett rávilágítani, amelyeknek az eddig megjelent modern szövegkiadásokban nem szenteltek kellő figyelmet.

Az olasz ülésnapot Monica Bini, a Bolognai Tudományegyetem oktatójának *Breve storia del libro nell'antichità romana* című, hallgatóknak szóló szemináriuma egészítette ki, amely a könyv születésébe nyújtott betekintést.

Germanica

A VI. *Byzanz und das Abendland* konferencia csütörtöki zárónapján – a *Hellenica* szekcióval párhuzamosan – a Collegium Paepcke–Borzsák-kabinetjében került sor a 2013-as indulása óta immár ötödik, *Quelle und Deutung* elnevezésű germanisztikai paleográfiai-kodikológiai szakmai eszmecezerére. A rendezvényt a szakmai program előestéjén az Országos Széchényi Könyvtárban tartott – Regina Ruzs, az Osztrák Kulturális Fórum igazgató asszonya által megnyitott – könyvbemutató vezette fel, melyen a 2016-os *Quelle* szekció referátumainak írásos változatából összeállított, összesen hét német nyelvű tanulmányt tartalmazó konferenciakötetet Christine Glaßner, az Osztrák Tudományos Akadémia Középkortudományi Intézete Könyv- és Kéziratosztályának vezetője és Sára Balázs, az EC Germanisztika műhelyének vezetője, a kötet szerkesztője mutatta be (*Quelle und Deutung IV. Beiträge der Tagung Quelle und Deutung IV am 23. November 2016. EC-Beiträge zur Erforschung deutschsprachiger Handschriften des Mittelalters und der Frühen Neuzeit, Bd. I.IV [=Antiquitas–Byzantium–Renascentia XXXIII]*. Hrsg. von Balázs Sára. Budapest: ELTE Eötvös Collegium 2018. 252 p.).

A hagyományosan igen jó, családias hangulatú kollokviumon (Christine Glaßner, Maria Stieglecker, Katrin Janz-Wenig és Sára Balázs elnöklése mellett) ezúttal egyenként 25 perces referátumokban összesen kilenc előadó: filológus, irodalomtörténész, történész és művészettörténész (az ÖAW Institut für Mittelalterforschung, Abteilung Schrift- und Buchwesen öt osztrák tudományos munkatársa és négy hazai középkorász) számolt be a XIV–XVIII. századi német nyelvű kéziratok kutatásában elért újabb eredményeiről.

A délelőtti ülészakon elsőként Maria Stieglecker filigranológus-kodikológus *Schlüssel zur Handschrift. Wo schrieb Johannes von Speyer seine Bücher?* című előadásában a középkori scriptor–kézirat-problematika egyik jellemző esettanulmányát vázolta a XV. században élt melki bencés szerzetesnek, Johannes von Speyernek tulajdonított kéziratokat tartalmazó kódexek elemzése alapján. Katrin Janz-Wenig, az ÖAW kéziratosztályának filológus kutatója a középkori, napi használatra szánt népnyelvi (német) prédikációgyűjtemények alapkoncepcióját igyekezett rekonstruálni ugyancsak egy konkrét esettanulmány keretei közt („*Schaffen und Nachahmen.*“ *Formen der Neukontextualisierung im ausgehenden Mittelalter am Beispiel eines volkssprachlichen Predigtkorpus*). Christine Glaßner „*Colligite fragmenta ne pereant.*“ *Bemerkungen zur*

Graeca

A konferenciát megnyitó francia nyelvű előadások döntő többségükben a bizánci irodalommal, kultúrával és azok nyugati kölcsönhatásaival foglalkoztak. Ezt a tematikus vonalat vitte tovább a délután zárószekciója, amely a papiruszos forrásokra fókuszált. A görög nyelvű, kései papiruszokat feldolgozó tematikus blokk már a „Graeca” szekciók sorát nyitotta, melynek előadói az Eötvös József Collegium Byzantium Központjának kutatói, illetve támogatói. Az új egység előtt Elisabeth Ellison-Kramer, az Osztrák Köztársaság magyarországi nagykövete mondott köszöntőt. Hermann Harrauer professzor, az Osztrák Nemzeti Könyvtár Papiruszgyűjteménye korábbi igazgatójának nyitó előadása (*Emanzipation in Papyri*) és Claudia Kreuzsaler, a Papiruszgyűjtemény munkatársának előadása (*Die Aufhebung der tutela mulierum und das ius liberorum in den nachkonstantinischen Papyri*) után Berkes Lajos (Humboldt-Universität zu Berlin) következett (*Greek Scribes and Administration in 8th-Century Egypt*), majd öt ELTE-s hallgató (akik közül Horváth Janka Júlia, Keresztény Júlia, Juhász Daniella és Kovács István az Eötvös József Collegium Bollók János Klasszika-filológia műhelyének is tagjai) prezentálta az általuk gondozott kiadatlan dokumentáris papiruszokkal kapcsolatos legújabb eredményeket.

A Byzantium Központhoz kötődő kutatások bemutatása a keddi napon elsősorban történeti tárgyú előadásokkal folytatódott. A nyitó előadás előtt Bálint Csanád akadémikus, a Magyar Bizantinológiai Társaság elnöke köszöntötte az egybegyűlteket, majd Peter Schreiner, a Kölni Egyetem professor emeritusának plenáris előadását (*Anna von Frankreich [1180] oder Anna von Ungarn [1272]: Zum illustrierten Brautgedicht im Vaticanus gr. 1851*) elnökölte. A Szerb Tudományos Akadémia kutatója, a legutóbbi nemzetközi bizantinológiai kongresszus egyik főszervezője, Srđan Pirivatrić (*The Translatio of the Relics of St John of Rila from Serdica to Esztergom and back. Some Observations on the Historical Context of a furtum sacrum*) mellett az athéni Kapodistrias Egyetem bizantinológusa (Salvatore Costanza: *Die Reise des Johannes VIII Palaiologos nach Ungarn laut Francesco Filelfo und anderen Quellen*) és a mainzi Johannes Gutenberg Egyetem fiatal kutatója (Laura Borghetti: *Hoffnung und Enttauschung einer Quelle. Die Vita des heiligen Gregorios Dekapolites und seine Reisen zwischen Ost und West*) adott elő. A folytatásban Bojana Pavlović (Srpska akademija nauka i umetnosti Beograd) a XIV. századi bizánci propagandáról beszélt, Vratislav Zervan (Österreichischen Akademie der Wissenschaften) pedig IV. Károly IV. Dusan Istvánnak és V. Palaiologos Ióánnés bizánci császárnak írt leveleihez fűzött kritikai megjegyzéseket. Diószegi Szabó Pál (Szegedi Tudományegyetem) VII. Bíborbanszületett Konstantin egyik jogi rendelkezéséről (a szándékos emberölést elkövetők menedékjogáról) értekezett. Az utolsó szekcióban Tóth Anna (MTA BTK) a sokat vitatott bizánci cirkuszi „pártok” civil életre gyakorolt hatását elemezte, Ekler Péter (OSZK) pedig a tudós humanista, Geórgios Trapezuntios munkásságáról alkotott képünket gazdagította újabb elemekkel.

A *Graeca*-előadások a konferencia 3. napján is folytatódtak: Takács Miklós, az MTA BTK kutatójának vetítőképes előadása (*Kontroversen in der Geschichte der Stadt*

Sirmium zwischen 568 und 1180) után Rózsa Márton (ELTE) a XII. századi bizánci leveleket vizsgálta új nézőpontból, Horváth László, a konferencia főszervezője (ELTE, Eötvös Collegium) pedig egy népszerű érvelési formának a bizánci szónoklattani kézikönyvekben való előfordulását vizsgálta (*A Popular Example of extra orationem Argument in Byzantine Rhetorical Handbooks. Invention and beyond*). A szekciót Borhy László, az ELTE rektorának előadása (*Rudimenta fundamentorum: Bemerkungen zu spätrömischen Befestigungsmaßnahmen in Pannonien*) zárta.

A délelőtti zárórendezvénye a jelképes és hagyományosnak mondható hallgatói szekció volt, melynek keretében a Bollók János Klasszika-filológia műhely hat tagja (Horváth Janka Júlia, Kovács Dominika, Farkas Flóra, Juhász Daniella, Molnár Zalán és Kovács István) mind szakmai, mind nyelvi (francia, angol, német) szempontból rendkívül igényes előadással lépett a nemzetközi hallgatóság elé.

A nap végén a konferencia résztvevői Zsoldos Endre (MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont) és Ekler Péter (OSZK) vezetésével megtekinthették az Országos Széchényi Könyvtár új impozáns kiállítását (*Regiomontanus 550*), majd a tavalyi konferencia germanista és bizánci tárgyú előadásaiból készült két kötet bemutatására került sor ugyanott. Az eseményt Regina Ruzs, az Osztrák Kulturális Fórum igazgatónője nyitotta meg.

A konferenciával párhuzamosan Hermann Harrauer és Claudia Kreuzsaler – szintén a hagyományok jegyében – papirologiai szemináriumokat tartott az érdeklődő hallgatóknak, akik újabb kiadatlan papiruszok publikálására kaptak lehetőséget.

Hellenica

A hatodik alkalommal megrendezett *Bizánc és a Nyugat* nemzetközi konferencia-sorozat negyedik alkalommal adott otthont a magyarországi újjörög tanulmányok szempontjából kiemelkedő jelentőségű görög napnak, amelynek során görög nyelvű előadások hangzottak el bizánci és újjörög témakörökből.

A szekciónyitó plenáris előadáson Vasileios Katsaros, a thessaloniki Aristotelés Egyetem nyugalmazott professzora Thessaloniki és Konstantinápoly kapcsolatát elemezte a XIII. századi Palaiologos-reneszánsz idején, és betekintést nyújtott az ezzel kapcsolatos, kiadás előtt álló episztolográfiai korpuszba, valamint az eredeti kéziratokba is. A bizánci tárgyú előadásokat Solti Dóra (ELTE) folytatta, aki az Aischinés-szöveg-hagyomány egy speciális kérdését, a korpusz kora bizánci kialakulását elemezte. Delbó Katalin (ELTE) egy bizánci füstölő domborműábrázolásait állította párhuzamba a korabeli regény *ekphrasisa*ival.

Az újjörög tárgyú előadások sorát Dimitrios Letsios tudományos kutató, budapesti görög nagykövet nyitotta a modern görög nemzeti identitás tartalmának XIX. századi változásairól, valamint Bizánc és az újjörög nemzettudat kapcsolatáról szóló előadásával. Őt követte Konstantinos Nakos (ELTE) előadása Andreas Mitsou kortárs görög író Ipirosz-képéről, valamint Lina Basoukou (ELTE) és Simos Papadopoulos (Démokritos Egyetem, Thrákia) előadása Euripidés *Alkéstis*ének egy modern színpadi feldolgozásáról.

A konferenciára megjelentetett és a rendezvényeken bemutatott kötetek

ANTIQUITAS – BYZANTIUM – RENASCENTIA, sorozatszerkesztők: Farkas Zoltán – Horváth László – Mészáros Tamás (ISSN: 2064-2369)

(a sorozat kötetei letölthetők: <http://byzantium.eotvos.elte.hu/kiadvanyok/on-line/>)

XXXII: Erika Juhász (Hrsg.): *Byzanz und das Abendland V. Studia Byzantino-Occidentalia*. ELTE Eötvös József Collegium, Budapest, 2018. 187 p.

XXXIII: Balázs Sára (Hrsg.): *Quelle und Deutung IV. Beiträge der Tagung Quelle und Deutung IV am 23. November 2016*. (EC-Beiträge zur Erforschung deutschsprachiger Handschriften des Mittelalters und der Frühen Neuzeit, Bd. I.IV.). ELTE Eötvös József Collegium, Budapest, 2018. 243 p.

XXXIV: Emese Egedi-Kovács (éd.): *Byzance et l'Occident IV. Permanence et migration*. Collège Eötvös József ELTE, Budapest, 2018. 280 p.

Adatok

Előadók (összesen 7 országot képviselve): francia: 7 fő; görög: 4 fő; német: 4 fő; olasz: 5 fő; osztrák: 10 fő; szerb: 2 fő; magyar: 35 fő. Összesen: 67 fő. [Külföldi: 32 fő; magyar: 35 fő.] Ebből: PhD- és MA-diák, fiatal kutató: 8 fő.

Magyarországi külföldi képviseletek: francia, görög és osztrák nagykövet; francia és olasz kultúrintézetek, valamint az Osztrák Kulturforum igazgatója.

Támogatók: NKFIH NN 124539; Österreichisches Kulturforum Budapest; Institut Français de Budapest; Istituto Italiano di Cultura Budapest; Görög Köztársaság Magyarországi Nagykövetsége; Eötvös Loránd Tudományegyetem; ELTE Eötvös József Collegium; International Courtly Literature Society, Hungarian Branch; Magyar Bizantinológiai Társaság.

Résztevők

Bálint Csanád (MTA BTK Régészeti Intézet; Magyar Bizantinológiai Társaság, elnök); Bartz, Gabriele (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung); Basoucou, Lina (ELTE BTK Görög Tanszék; EC Byzantium Központ); Berkes Lajos (Humbolt-Universität zu Berlin, Theologische Fakultät); Berzeviczy Klára (PPKE BTK Germanisztika Tanszék); Bini, Monica (Alma Mater Studiorum – Università di Bologna); Bódai Dalma (ELTE Történettudományi Doktori Iskola); Borg-

hese, Gian Luca (Addetto culturale dell'Istituto Italiano di Cultura di Budapest; Centre for Research on Medieval Institutions and Societies – Università di Torino); Borghetti, Laura (Johannes Gutenberg Universität Mainz, Historisches Seminar, Byzantine Studies); Borhy László (ELTE, rektor); Cermann, Regina (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung); Costanza, Salvatore (National and Kapodistrian University of Athens, Faculty of Philology, Department of Classics); Delbó L. Katalin (ELTE BTK Görög Tanszék; EC Byzantium Központ); Desarbres, Paul-Victor (Université Paris-Sorbonne, Paris IV, Littérature Française et Comparée); Diószegi Szabó Pál (SZTE ÁJTK, jogtörténeti tudományos munkatárs); Egedi-Kovács Emese (ELTE Eötvös József Collegium; EC Byzantium Központ); Ekler Péter (OSZK Régi Nyomtatványok Tára); Ellison-Kramer, Elisabeth (Botschafterin der Republik Österreich); Ertl Péter (MTA–SZTE Antikvitás és Reneszánsz: Források és Recepció Kutatócsoport); Falvy Dávid (ELTE BTK Olasz Nyelvi és Irodalmi Tanszék); Farkas Flóra (ELTE Eötvös József Collegium); Fournier, Éric (Ambassadeur de France en Hongrie); G. Molnár Péter (PPKE BTK, tudományos munkatárs); Ghidoni, Andrea (Università di Macerata, Dipartimento di Studi umanistici); Glassner, Christine (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung); Grévin, Benoît (Centre National de la Recherche Scientifique); Harrauer, Hermann (Hofrat Dir. i. R. der Papyrussammlung und des Papyrusmuseums der Österreichischen Nationalbibliothek); Horváth Janka Júlia (ELTE Eötvös József Collegium); Horváth László (ELTE Eötvös József Collegium, igazgató; EC Byzantium Központ); Janz-Wenig, Katrin (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung); Juhász Daniella (ELTE Eötvös József Collegium); Juhász Erika (ELTE Eötvös József Collegium; EC Byzantium Központ); Kátona Tünde (SZTE BTK Germán Filológiai Intézet, intézetvezető); Katsaros, Vasileios (Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης); Keller, Karl-Heinz (Bayerische Staatsbibliothek München); Keresztény Júlia (ELTE Eötvös József Collegium); Kiss Balázs (ELTE BTK Ókortudományi Intézet); Kiss Sándor (DE BTK Francia Tanszék); Kovács Dominika (ELTE Eötvös József Collegium); Kovács István (ELTE Eötvös József Collegium; EC Byzantium Központ); Kreuzsaler, Claudia (ÖNB Wiener Papyrussammlung); Letsios, Dimitris (Botschafter von Griechenland in Ungarn); Ludmann Ágnes (ELTE Eötvös József Collegium, Olasz műhely, műhelyvezető); Luzi, Romina (École des hautes études en sciences sociales; Centre d'Etudes Byzantines, Néo-Helléniques et Sud-Est Européennes); Molnár Zalán (ELTE Eötvös József Collegium); Nakos, Konstantinos (ELTE BTK Görög Tanszék; EC Byzantium Központ); Odorico, Paolo (École des hautes études en sciences sociales); Papadopoulos, Simos (Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης); Pavlović, Bojana (Srpska akademija nauka i umetnosti Beograd); Pirivatrić, Srđan (Srpska akademija nauka i umetnosti Beograd); Rauser, Frédéric (Directeur de l'Institut Français de Budapest); Ronconi, Filippo (École des hautes études en sciences sociales, Paris Sciences et Lettres); Rózsa Márton (ELTE BTK Középkori és Kora Újkori Egyetemes Történeti Tanszék); Rusz, Regina (Direktorin des Österreichischen Kulturforums Budapest); Sára Balázs (ELTE Eötvös József Collegium, Germanisztika műhely, műhelyvezető); Schreiner, Peter (Universität zu Köln, Philosophische Fakultät,

Byzantinistik und Neugriechische Philologie); Sedda, Filippo (Biblioteca provinciale San Francesco a Ripa); Solti E. Dóra (ELTE BTK Görög Tanszék; EC Byzantium Központ); Stieglecker, Maria (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung); Szász Géza (SZTE BTK Francia Tanszék); Takács Miklós (MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Régészeti Intézet); Tosi, Renzo (Alma Mater Studiorum – Università di Bologna, Dipartimento di Filologia Classica e Italianistica, Lingua e letteratura greca); Tóth Anna (MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont); Vida Tivadar (ELTE Régészettudományi Intézet); Vígh Éva (MTA–SZTE Antikvitás és Reneszánsz: Források és Recepció Kutatócsoport); Zervan, Vratislav (Österreichische Akademie der Wissenschaften, Institut für Mittelalterforschung); Zsoldos Endre (MTA Csillagászati és Földtudományi Kutatóközpont).